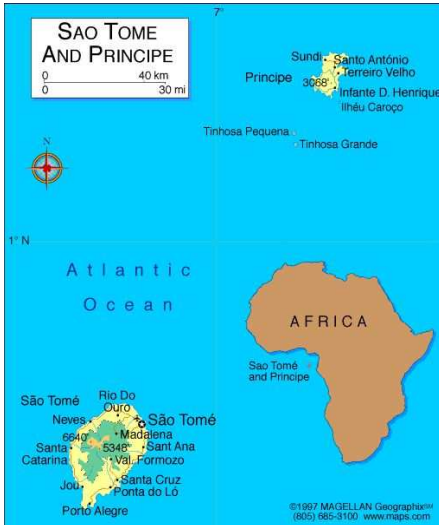

1. Η οικονομία του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε το 2016.

Το Σάο Τομέ & Πρίνσιπε είναι ένα νησιωτικό κράτος που βρίσκεται στον Κόλπο της Γουινέας και αποτελείται από δύο κύρια νησιά (Σάο Τομέ και Πρίνσιπε) και αρκετά μικρότερα, συνολικού εμβαδού 1.001 km², με περίπου 190.344 (2015) κατοίκους. Βρίσκεται σχετικά κοντά στις ακτές της Γκαμπόν, την Ισημερινή Γουινέα, το Καμερούν και τη Νιγηρία. Τα νησιά ήταν ακατοίκητα μέχρι το 1470, όταν οι Πορτογάλοι ναυτικοί João de Santarém και Pedro Escobar τα ανακάλυψαν και αποτελούσαν αποικία της Πορτογαλίας από το δέκατο πέμπτο αιώνα μέχρι την ανεξαρτησία τους στις 12 Ιουλίου 1975. Είναι μέλος της Κοινότητας των Πορτογαλόφωνων Χωρών (CPLP).

Η Παγκόσμια Τράπεζα κατατάσσει από το 2013 το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε ως κράτος μεσαίου εισοδήματος, δεδομένου ότι για τρία συναπτά έτη το κατά κεφαλήν εισόδημα διετηρήθη άνω του ποσού των 1.205USD. Πάντως, το νησιωτικό κράτος στηρίζεται απολύτως στη διεθνή βοήθεια και χρηματοδότηση. Το 2000, με το Σύμφωνο HIPC (για τις υπερχρεωμένες φτωχές χώρες), έλαβε 200 εκ. δολάρια προς εξάλειψη μέρους του εξωτερικού του χρέους, ενώ το 2005 υπέγραψε το τριετές πρόγραμμα PRGF (μηχανισμός μείωσης της φτώχειας και οικονομικής ανάπτυξης) του ΔΝΤ ύψους 4,3 εκ.USD. Οι θετικές εκτιμήσεις του ΔΝΤ κατά το 2006 για τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της Κυβέρνησης του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε επέτρεψαν τη διαγραφή, το Μάρτιο του 2007, του 91% του δημόσιου εξωτερικού χρέους της χώρας προς αυτό. Κατά τα τέλη του 2007, η Παγκόσμια Τράπεζα

και το ΔΝΤ εκτιμούσαν το εξωτερικό χρέος του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε σε 150 εκ.USD (έναντι 325 εκ. USD το 2005). Το Μάιο του 2007 η Λέσχη των Παρισίων διέγραψε το σύνολο σχεδόν των χρεών της χώρας προς αυτή. Τον Ιούλιο του 2012 υπεγράφη τριετές μεσοπρόθεσμο οικονομικό πρόγραμμα με το ΔΝΤ που περιλαμβάνει Πρόσθετη Πιστωτική Διευκόλυνση (extended credit facility) 4 εκ.USD. Η χώρα υπέγραψε νέο μνημόνιο με το ΔΝΤ τον Ιούλιο 2015 για την περίοδο 2015-2018, οποίο περιλαμβάνει δάνειο ύψους 6,3εκ.USD.

2. Διάρθρωση της Οικονομίας

Η οικονομία του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε βασίζεται στον τριτογενή τομέα και τη γεωργία που συνεισφέρουν αντίστοιχα περίπου στο 70,2% και 25,6% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ η μεταποίηση συνεισφέρει μόνον 4,2%. Ειδικότερα, το προϊόν του τριτογενούς τομέα αφορά υπηρεσίες εμπορίου και εστίασης (30%), αποθήκευσης-τηλεπικοινωνιών-μεταφορών (18,4%), δημόσια διοίκηση (9,8%), κλπ.. Τα βασικά αγροτικά προϊόντα που παράγει η χώρα είναι: κακάο, καφές, καρύδες, έλαια από φοίνικες και κοκοφοίνικες, κανέλα, πιπέρι, μπανάνα, φασόλια, ψάρια, πουλερικά.

Επισημαίνεται ότι η ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στα χωρικά ύδατα του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε, στον κόλπο της Γουινέας, συντέλεσε σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη της οικονομίας. Ωστόσο, η αποχώρηση της γαλλικής Total από την εκμετάλλευση του οικοπέδου 1 της Κοινής Ζώνης Εκμετάλλευσης με τη Νιγηρία (σε αναλογία 40/60), στα τέλη του 2013, δημιούργησε αβεβαιότητα σχετικά με την παραγωγή πετρελαίου στο Σάο Τομέ και Πρίνσιπε. Πάντως, σύμφωνα με την τοπική Κυβέρνηση άλλες πετρελαϊκές εταιρείες έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων.

Η προώθηση παγκόσμιων αλυσίδων αξίας (global value chains), μπορεί να αποτελέσει εξαιρετική ευκαιρία για το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε, παρέχοντας προστιθέμενη αξία στα δυο παραδοσιακά εξαγωγικά του προϊόντα, το κακάο και τον καφέ. Η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού στη βιομηχανία κακάο, έχει ως αποτέλεσμα να εξάγεται η πρώτη ύλη, κυρίως στην Ευρώπη, στερώντας από το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε το πλέον κερδοφόρο τμήμα της αλυσίδας παραγωγής που είναι η παρασκευή σοκολάτας. Μόλις πρόσφατα ξεκίνησε η εγχώρια παραγωγή σοκολάτας από την επεξεργασία σπόρων κακάο με την κατασκευή εργοστασίου σοκολάτας στο Σάο Τομέ.

3. Οικονομική Συγκυρία

Η οικονομία του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε παρουσίασε ανάπτυξη κατά 5% το 2016 και η ανάπτυξη αναμένεται να συνεχιστεί το 2017 και το 2018. Η χώρα έχει βελτιώσει τη θέση της ως προς το δείκτη Mo-Ibrahim της Αφρικανικής Διακυβέρνησης (Mo-Ibrahim Index of African Governance) - από τη 13^η το 2015 στην 11^η θέση το 2016, αντικατοπτρίζοντας τις προσπάθειες βελτίωσης της κυβέρνησης. Η οικονομία εξαρτάται από τις εισαγωγές και την τεχνολογία από το εξωτερικό και έχει πολύ περιορισμένη βιομηχανική ανάπτυξη, ωστόσο η κυβέρνηση δεν έχει στρατηγική εκβιομηχάνισης.

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) αυξήθηκε κατά 5% το 2016, από 4% το 2015, γεγονός που οφείλεται στις γεωργικές επενδύσεις και στον τουρισμό. Η ανάπτυξη προβλέπεται να αγγίξει το 5,6% το 2017 και το 5,4% το 2018, κυρίως λόγω των άμεσων ξένων επενδύσεων στον τομέα των κατασκευών και του τουρισμού. Η ελαφρά προβλεπόμενη μείωση κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες το 2018 οφείλεται στην αναμενόμενη ελαφρά μείωση της χρηματοδότησης από τους χορηγούς.

Μακροοικονομικοί Δείκτες

	2015	2016(e)	2017(p)	2018(p)
Πραγματική αύξηση ΑΕΠ	4%	5%	5,6%	5,4%
Πραγματική αύξηση ΑΕΠ/κατά κεφαλήν	1,9%	2,9%	3,5%	3,3%
Πληθωρισμός	5,3%	5,6%	4,1%	2,9%
Ισοζύγιο προϋπολογισμού % ΑΕΠ	-6,3%	-8,8%	-3,7%	-3,2%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών % ΑΕΠ	-12,9%	-8,9%	-10,5%	-10,2%

Πηγή: *African Economic Outlook (AEO)*

Η ύπαρξη επαρκών πόρων στην εγχώρια αγορά για τη χρηματοδότηση των δημόσιων δαπανών αποτελεί μια βασική πρόκληση που υπογραμμίζεται από ένα υψηλό δημόσιο χρέους, που εκτιμάται στο 75% του ΑΕΠ το 2015. Η κυβέρνηση προβλέπει αρκετές μεταρρυθμίσεις το 2017 για τη συγκέντρωση περισσότερων εσόδων. Το πρώτο από αυτά είναι η επιβολή φόρου 25% στα αλκοολούχα ποτά που παράγονται τοπικά. Δεύτερον, η κυβέρνηση σχεδιάζει να τροποποιήσει το σύστημα τιμολόγησης. Τρίτον, σκοπεύει να δημιουργήσει ένα περιφερειακό φορολογικό δικαστήριο. Τέλος, η κυβέρνηση σχεδιάζει επίσης να επικαιροποιήσει το φορολογικό κώδικα για να συμπεριλάβει, μεταξύ άλλων, φόρο επί της παράδοσης υπηρεσιών για μη μόνιμους κατοίκους.

Σύμφωνα με στοιχεία του 2016, η ανεργία ανέρχεται σε 12,6% και συνεχίζει να επηρεάζει δυσανάλογα τους νέους και τις γυναίκες, αλλά εκτιμάται σε υψηλότερα επίπεδα καθώς το 40% των εργαζομένων απασχολούνται προσωρινά ή περιστασιακά. Το πρόβλημα της ανεργίας καθιστά ακόμη πιο επιθυμητές νέες πρωτοβουλίες για την προώθηση της επιχειρηματικότητας (βλ. πίνακα)

Εξέλιξη της ανεργίας κατά τα έτη 2008-2017		
Έτος	Ανεργία	Ποσοστό μεταβολής
2017	12,2	-3,47%
2016	12,6	-3,34%
2015	13,0	-3,22%
2014	13,5	-1,58%
2013	13,7	-1,55%
2012	13,9	2,97%
2011	13,5	-1,57%
2010	13,7	-12,75%
2009	15,7	-1,32%
2008	15,9	-1,81%

4. Εξωτερικό Εμπόριο

Το εξωτερικό εμπόριο της χώρας εμφανίζει μεγάλο εμπορικό έλλειμμα. Συγκεκριμένα οι εξαγωγές αγαθών για το 2016 ανήλθαν σε 13,6 εκ. USd, ενώ οι εισαγωγές ήταν 119 εκ. USd. Οι εξαγωγές του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε προορίζονται επί το πλείστον σε χώρες της ΕΕ και συγκεκριμένα την Ολλανδία, το Βέλγιο, και την Ισπανία. Βασικό εξαγόμενο αγαθό είναι το κακάο που συνιστά το 89% της συνολικής αξίας εξαγωγών, ενώ άλλα εξαγόμενα προϊόντα είναι η σοκολάτα, ο καφές και το πιπέρι. Ομοίως, το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών της χώρας προέρχεται από χώρες της ΕΕ και κυρίως την Πορτογαλία που είναι ο βασικός προμηθευτής.

Εξαγωγές αγαθών από Σάο Τομέ και Πρίνσιπε κατά τα έτη 2014-2016 σε \$ ΗΠΑ		
2016	13.644.242	20,68%
2015	11.306.367	-34,34%
2014	17.219.459	33,62%

Εισαγωγές αγαθών στο Σάο Τομέ και Πρίνσιπε κατά τα έτη 2014-2016 σε \$ ΗΠΑ		
2016	119.114.175	0,14%
2015	118.947.789	-17,76%
2014	144.628.528	12,42%

Εισαγωγές - Εξαγωγές São Tomé and Príncipe με κράτη – μέλη ΕΕ				
	Εισαγωγές στη χώρα αναφοράς από São Tomé and Príncipe σε ευρώ		Εξαγωγές στο São Tomé and Príncipe από τη χώρα αναφοράς σε ευρώ	
Χώρες αναφοράς	2015	2016	2015	2016
ΕΥ28	8514338	10.377.832	65.214.231	73.058.027
Πορτογαλία	158870	328.810	57.462.751	64.130.027

Εισαγωγές - Εξαγωγές Σάο Τομέ and Príncipe με κράτη – μέλη ΕΕ				
	Εισαγωγές στη χώρα αναφοράς από Σάο Τομέ and Príncipe σε ευρώ		Εξαγωγές στο Σάο Τομέ and Príncipe από τη χώρα αναφοράς σε ευρώ	
Ισπανία	1627748	1.790.028	1.522.038	2.410.938
Βέλγιο	2.337.176	2.303.907	1.145.240	1.865.321
Ολλανδία	3.406.980	4.555.399	2.286.100	1.608.077
Γαλλία	202866	753.553	707.953	1.196.525
Γερμανία		144.258	521.012	598.294
Αυστρία	416		74.015	268.893
Ιταλία	412.319	453.130	694.595	251.793
Δανία	102.690	14.783	278.571	238.421
Ην. Βασίλειο	1.180	14.587	113.615	175.780
Μάλτα	251.382	2	15.039	98.149
Πολωνία	1.900	3.068	29.488	94.319
Τσεχία	6.246	5.449	157	58.682
Σουηδία	4.386	10.858	3.608	31.623
Κύπρος				28.424
Ελλάδα			307.209	2.733
Λεττονία			243	28
Βουλγαρία			9.659	
Φινλανδία	115			
Ουγγαρία			40.197	
Ιρλανδία	64		2.741	

Πηγή: Eurostat

Το διμερές εμπόριο Ελλάδας - Σάο Τομέ και Πρίνσιπε είναι αμελητέου όγκου και περιστασιακό. Οι ελληνικές εξαγωγές στο Σάο Τομέ και Πρίνσιπε το 2016 ανήλθαν σε 2.733 ευρώ, ενώ το 2016 δεν αναφέρονται εισαγωγές στη χώρα μας από το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε. (βλ. ανωτέρω πίνακα)

Ιούλιος 2017

*Πηγές: African Economic Outlook, ΔΝΤ, Κεντρική Τράπεζα Σάο Τομέ&Πρίνσιπε, Exporthelpdesk